

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 736/2013-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť V. I., Z., zastúpeného advokátom JUDr. M. V., Z., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 24/2011 a jeho rozsudkom z 1. marca 2012 v spojení s postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co/156/2012 a jeho rozsudkom z 28. júna 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. I. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. septembra 2012 doručená sťažnosť V. I. (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj „navrhovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1

ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 24/2011 a jeho rozsudkom z 1. marca 2012 v spojení s postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co/156/2012 a jeho rozsudkom z 28. júna 2012 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Ústavný súd zo sťažnosti a z priložených príloh zistil tieto skutočnosti:

Sťažovateľ je výlučným vlastníkom pozemkov, na ktorých sú postavané diaľničné privádzače v správe Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. (ďalej len „diaľničná spoločnosť“), ktorá je akciovou spoločnosťou so 100 % štátnou účasťou.

Sťažovateľ uvádza, že listom z 22. apríla 2010 požiadal diaľničnú spoločnosť o majetkové vypořádanie dotknutých pozemkov v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 639/2004 Z. z.“). Na uvedený list mu mala diaľničná spoločnosť odpovedať listom z 5. mája 2010, v ktorom uviedla, že „... návrh kúpnej zmluvy na predmetné pozemky pod rýchlostnou cestou... v katastrálnom území B. bude navrhovateľovi doručený do konca júna roku 2010...“ a „... v rovnakom termíne ako kúpna zmluva Vám bude zo strany NDS predložený návrh dohody o majetkovom vyrovnaní za užívanie predmetných pozemkov...“. Po ďalšej písomnej komunikácii medzi sťažovateľom a diaľničnou spoločnosťou podala diaľničná spoločnosť návrh na zápis vecného bremena k pozemkom sťažovateľa, na základe čoho Správa katastra vo Z. rozhodnutím sp. zn. Z 98/11-10/11 z 19. januára 2011 zapísala vecné bremeno spočívajúce v užívaní sťažovateľových pozemkov v prospech diaľničnej spoločnosti. Sťažovateľ ďalej uvádza, že „od 01. 01. 2010 je prejazd cez jeho nehnuteľnosti spoplatnený mýtom, čím diaľničná spoločnosť bez uzatvorenia nájomnej zmluvy, vysporiadania vlastníckeho práva k pozemkom alebo odplaty za zriadené vecné bremeno intenzívnym spôsobom využíva pozemky sťažovateľa, ktorý bez toho, aby zaplatil mýto, nemôže vstúpiť na svoje pozemky“.

Sťažovateľ sa návrhom na začatie konania zo 14. februára 2011 domáhal, aby okresný súd uložil diaľničnej spoločnosti povinnosť zaplatiť mu za zriadené vecné bremeno primeranú jednorázovú náhradu. Počas konania, potom, ako diaľničná spoločnosť vzniesla námietku premlčania tohto nároku, zmenil sťažovateľ svoj návrh tak, že si uplatňoval nárok na náhradu vo forme opakujúceho sa plnenia za obdobie, v ktorom by nárok na náhradu za zriadenie vecného bremena ešte nebol premlčaný.

Okresný súd považoval za preukázané, že vecné bremeno zaťažujúce nehnuteľnosti sťažovateľa je zriadené zákonom a diaľničná spoločnosť ako odporca v konaní ho nadobudla zo zákona dňom jej vzniku (1. februára 2005). Podľa okresného súdu môže byť náhrada za zriadené vecné bremeno len jednorazovou náhradou. Ďalej okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ si pôvodne uplatňoval zaplatenie jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena a až po vznesení námietky premlčania diaľničnou spoločnosťou si uplatňoval nárok na náhradu vo forme opakujúceho sa plnenia za obdobie, za ktoré by nárok na náhradu za zriadenie vecného bremena ešte nebol premlčaný. Finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je podľa okresného súdu nepochybne majetkovým právom, ktorá patrí povinnému subjektu z vecného bremena. Podľa okresného súdu vzniká predmetné vecné bremeno „*in rem*“, bolo by ale nelogické, aby pri každej zmene vlastníctva mal nový vlastník zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno, keďže pri kúpe danej veci by sa zohľadnilo zaťaženie veci právom tretej osoby, v dôsledku čoho by bola cena takého predmetu znížená. Bolo by v rozpore so zásadou dobrých mravov (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ak by nový majiteľ zaťaženého pozemku bol zvýhodnený nižšou kúpnou cenou pozemku z dôvodu vecného bremena a zároveň by mal nárok aj na finančnú náhradu za toto vecné bremeno. Vlastník pozemku si mohol uplatniť právo na jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena od 1. februára 2005, a preto došlo k premlčaniu nároku uplynutím trojročnej premlčacej doby v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na vznesenú námietku premlčania okresný súd rozsudkom sp. zn. 17 C 24/11 z 1. marca 2012 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) žalobu sťažovateľa zamietol. Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľ odvolal.

Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Podľa názoru krajského súdu „*Odvolací súd sa stotožňuje s právnym názorom okresného súdu, že v súdenej veci vzniklo odporcovi právo zodpovedajúce vecnému bremenu dňom účinnosti zákona o Národnej diaľničnej spoločnosti..., ktorá vznikla dňa 01. 02. 2005. Navrhovateľ podal návrh na začatie konania na okresnom súde dňa 14. 02. 2011, a teda po uplynutí zákonnej trojročnej premlčacej doby (§ 101 OZ) odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Odvolací súd sa stotožňuje aj s právnym názorom okresného súdu, že... vlastník pozemku mal právo len na jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena zo zákona. Nad rámec dôvodov uvedených v rozsudku okresného súdu odvolací súd dodáva:*

Vecné bremená zriadené na základe zákona majú špecifický režim upravený verejnoprávnymi predpismi, na základe ktorých boli zriadené. Zároveň majú aj súkromnoprávny prvok. Vecné bremeno charakterizuje občianske právo ako právo užívať vec niekým iným než vlastníkom veci, ktorého obmedzuje, tak, že je povinný niečo strpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať, pričom tzv. zákonné vecné bremená majú tiež tento charakter. Ich režim nie je úplne totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadia špeciálnou úpravou právnych predpisov. Pokiaľ tieto špeciálne právne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa ich režim všeobecnou úpravou podľa hmotnoprávných ustanovení Občianskeho zákonníka. Nakoľko v súdenej veci došlo k vzniku vecného bremena (práva zodpovedajúceho vecnému bremenu) zo zákona, nie je možné hovoriť o odplatnom zriadení vecného bremena, najmä ak vecné bremeno je zapísané už do katastra nehnuteľností. Národná diaľničná spoločnosť je síce povinná vyporiadať vlastníctvo predmetných nehnuteľností do svojho vlastníctva (v zmysle § 6 ods. 2 zák. č. 639/2004 Z. z.), zákon však za nedodržanie tejto povinnosti nestanovuje žiadnu sankciu ani následok. Niet však pochyb o tom, že navrhovateľovi ako vlastníkovi pozemku vznikol nárok na náhradu za zriadené vecné bremeno, a to jednorazovú náhradu, ktorú si mohol uplatniť do troch rokov... Keďže návrh na začatie konania podal po uplynutí uvedeného dátumu, jeho nárok je premlčaný... Pokiaľ ide o tú skutočnosť, či navrhovateľovi patrí jednorazová náhrada alebo má táto náhrada charakter opakovaného plnenia, odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje so záverom okresného súdu. Nárok navrhovateľa na náhradu vznikol, aj keď zákon č. 639/2004 Z. z. nestanovuje náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, a to

s odvolaním sa na čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd bez toho, aby bolo nevyhnutne nutné z hľadiska ústavnej istoty toto právo konštituovať ešte predpisom nižšej právnej sily (pozri aj rozhodnutie Ústavného súdu ČR PL. ÚS 41/1997, kde je riešená náhrada vo vzťahu k zákonu č. 229/1991 Zb.). Aj keď teda nárok navrhovateľa na jednorazovú náhradu vznikol, tento nárok bol z dôvodov vyššie uvedených premlčaný.

Finančná náhrada za vznik vecného bremena (práva zodpovedajúceho vecnému bremenu) je v súdnej veci nepochybne jednorazová, a teda nemá charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníctva mal nový vlastník zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Tento nárok je len jeden a podľa názoru odvolacieho súdu má ho len ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý túto nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena. Každý ďalší vlastník zaťaženej nehnuteľnosti už nadobúda pozemok aj s týmto vecným bremenom, preto nie je možné, aby sa ďalší nadobúdatelia už zaťaženého pozemku s existujúcim vecným bremenom domáhali finančnej náhrady za jeho vznik. Bolo preto vecou pôvodného vlastníka, či si nárok na túto náhradu uplatní alebo nie (obdobný záver bol vyjadrený aj v rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 3Co/165/2008-255 z 22. 04. 2009 napadnutý sťažnosťou na Ústavnom súde SR, ktorý však sťažnosť účastníka konania rozhodnutím č. III. ÚS 13/2010-24 zo dňa 20. 01. 2010 odmietol ako zjavne neopodstatnenú).“.

Sťažovateľ s napadnutým rozsudkom krajského súdu nesúhlasí a tvrdí, že krajský súd pri svojom rozhodovaní nebral do úvahy všetky namietané skutočnosti. Podľa sťažovateľa «... oprávnenie vlastníkov držať, užívať a nakladať s druhovo rovnakou vecou musí byť predmetom zákonnej ochrany v rovnakej kvalite a rozsahu. Inými slovami, oprávnenie jedného vlastníka držať, užívať a nakladať s vecou, ktorá je rovnakého druhu ako vec patriaca inému vlastníkovi, nesmie byť podrobené výhodnejším alebo menej výhodným zákonným podmienkam, než aké sa vzťahujú na tohto iného vlastníka.

Pokiaľ ide o obsah vlastníckeho práva, sťažovateľ poukazuje na fakt, že *de iure* ostávajú jeho práva ako vlastníka *quasi* nedotknuté, *de iure* môže svoje pozemky držať, užívať, požívať ich plody a úžitky a nakladať s nimi.

Z povahy veci však nepochybne vyplýva, že *de facto* sa obsah sťažovateľovho vlastníckeho práva radikálne mení, keďže oprávnenia, ktoré sú integrálnou a definičnou

súčasťou vlastníckeho práva môže realizovať iba v miere, v akej to vzhľadom na stavbu diaľnice je reálne možné – teda vôbec...

Inými slovami, sťažovateľ po ukončení výstavby diaľničných privádzačov cez jeho pozemky sa dostal do postavenia vlastníka, ktorého obsah vlastníckeho práva už má len iluzórnu a nie reálnu podobu. Výkon vlastníckeho práva sťažovateľa sa tak redukoval už len na spojenie „mať majetok“, ale nezahŕňa aj oprávnenie majetok užívať a brať z neho plody a úžitky.

Vyššie uvedený stav je podľa sťažovateľa už za hranicou ústavne prípustného a dovoleného, pretože predstavuje „teoretickú a iluzórnu“ a nie „konkrétne a účinnú“ ochranu vlastníckeho práva...

Primeranosť obmedzenia základného práva je ex constitutione vylúčená tam, kde ide o zásah do samej jeho podstaty. Podstatou vlastníckeho práva je možnosť nerušeného výkonu jednotlivých vlastníckych oprávnení – držby, dispozície, požívania plodov a užívania. Neznamená to, že by všetky tieto oprávnenia museli byť vždy a za každých okolností garantované súčasne a v plnom rozsahu. Zásahom do podstaty je skôr také obmedzenie, ktoré vo svojich celkových účinkoch zbavuje vlastnícke právo jeho reálneho obsahu. Napr. ide o také obmedzenie, ktoré výrazne redukuje reálnu uplatniteľnosť jednotlivých vlastníckych oprávnení alebo dokonca niektoré z nich úplne zbavuje ochrany a tým aj významu. Neprekročiteľnú hranicu z povahy veci predstavuje taká intenzita zásahu, ktorá je v praxi analogická intenzite vyvlastnenia alebo núteného obmedzenia vlastníckeho práva.

V kontexte tohto návrhu je sťažovateľ presvedčený o tom, že zákonodarca namietanou úpravou sa usiloval o realizáciu legitímneho cieľa, na strane druhej prekročil hranicu, pri ktorej by ešte bolo možné hovoriť „len“ o zákonnej úprave obsahu vlastníckeho práva a nie o de facto vyvlastnení, resp. nútenom obmedzení vlastníckeho práva...

V danom prípade sa jedná o obmedzenia, ktoré trvalo menia stav a charakter pozemku a z povahy veci je vylúčená možnosť užívania pozemku akýmkoľvek iným spôsobom, než aký zodpovedá užívaniu diaľnice.

Aký skutočný obsah má oprávnenie sťažovateľa ako vlastníka pozemky užívať, keď mu na pozemku stoja diaľničné privádzače? Aký obsah má oprávnenie užívať vlastný majetok na účely podnikania, ak cez pozemky sťažovateľa prechádzajú stovky áut denne?

Aký úžitok či dokonca plody môže poberať sťažovateľ z pozemku, cez ktorý prechádza diaľnica a s ňou spojené množstvo výfukových plynov? A napokon, aká je reálna možnosť sťažovateľa disponovať s pozemkom a previesť vlastnícke právo na inú osobu, keď ide o pozemok, ktorého jediným účelom je prevádzka diaľnice?

Jednoducho povedané, sťažovateľ ako vlastník pozemkov prakticky stratil reálnu možnosť účinne a plnohodnotne uplatniť ktorékoľvek z oprávnení tvoriacich jeho vlastnícke právo – oprávnení, bez ktorých vlastnícke právo stráca svoj reálny význam a obsah.

Právna úprava, ktorá takúto situáciu navodila tak sťažovateľa degradovala z reálneho vlastníka na vlastníka nominálneho, ktorého vlastnícke právo sa stalo len prázdny obalom, právom bez obsahu a sťažovateľa postavila do úlohy prosebníka, od ktorého „možno“ niekedy súčasný užívateľ nadobudne vlastnícke právo k jeho pozemkom...

V prípade sťažovateľa Národná rada Slovenskej republiky prijala zák. č. 639/2004 Z. z., od ktorého účinnosti zriadila v zmysle § 6 ods. 1 vecné bremená v prospech diaľničnej spoločnosti z dôvodu nevyporiadania alebo nepreukázania vlastníckeho práva štátu k nehnuteľnostiam spravovaným ku dňu vzniku diaľničnej spoločnosti Slovenskou správou ciest a zároveň uložila povinnosť diaľničnej spoločnosti vyporiadať vlastníctvo k týmto nehnuteľnostiam do svojho vlastníctva (§ 6 ods. 2).

Diaľničná spoločnosť skutočnosť, že dňom účinnosti zákona vzniká vecné bremeno k pozemkom sťažovateľa, sťažovateľovi neoznámila a teda nekonaním zmarila jeho právo na primeranú náhradu za zriadenie vecného bremena. Od februára roku 2005 nevysporiadala pozemky sťažovateľa do svojho vlastníctva a odmietla uzatvoriť aj nájomnú zmluvu, resp. akúkoľvek zmluvu, na základe ktorej by za užívanie pozemkov sťažovateľa a obmedzenie vlastníckeho práva sťažovateľa zaplatila akúkoľvek náhradu.

Slovenská republika zastúpená Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií v Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s., de facto nútene obmedzila vlastnícke právo sťažovateľa v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy bez toho, aby tak tomu bolo iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, na základe zákona a za primeranú náhradu.

Všeobecné súdy posudzovali nárok sťažovateľa len z pohľadu primeranej jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena napriek tomu, že v priebehu konania

bola prezentovaná situácia opierajúca nárok sťažovateľa práve o znenie čl. 20 ods. 4 ústavy v spojení s § 128 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka.

Podľa názoru sťažovateľa nie je právne udržateľná situácia, keď sťažovateľ ako vlastník nemôže s predmetom svojho vlastníckeho práva nakladať, držať ho a užívať a jeho jediný „kontakt“ s predmetom vlastníctva predstavuje povinnosť zaplatiť daň z takejto nehnuteľnosti príslušnej obci, pretože na jednej strane má sťažovateľ ústavou garantovaný rovnaký obsah vlastníckeho práva ako diaľničná spoločnosť, na strane druhej nemôže svoje pozemky užívať bez toho, aby za vstup na svoj pozemok zaplatil mýto a nemôže s pozemkami nakladať, pretože tieto sú zaťažené vecným bremenom. Takýto stav pritom nie je len stavom prechodným, ale trvalým, keďže zákon diaľničnej spoločnosti neukladá žiaden termín dokedy má tieto pozemky vyporiadať do svojho vlastníctva a s nečinnosťou diaľničnej spoločnosti nie sú spojené žiadne následky.

Je preto na mieste konštatovanie, že v prípade sťažovateľa nastala situácia, keď de facto bol na základe zákona zbavený vlastníckeho práva k pozemkom a to bez akejkoľvek náhrady, hoci de iure je na liste vlastníctva ešte stále vedený ako ich vlastník...

Je tak nepochybné, že zákon o národnej diaľničnej spoločnosti výrazným spôsobom obmedzil vlastnícke právo sťažovateľa a uvalil na sťažovateľa neprimerané bremeno, ktoré nemožno ospravedlniť na základe legitímneho cieľa sledovaného vo všeobecnom/verejnom záujme.

Podľa názoru sťažovateľa došlo preto k porušeniu článku 1 Protokolu č. 1 z dôvodu porušenia práva pokoje užívať majetok a de facto aj zbavenia sťažovateľa jeho majetku...».

Z uvedených dôvodov podal sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhuje, aby ústavný súd vyslovil, že „postupom krajského súdu... v spojení s postupom okresného súdu“ bolo porušené jeho základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, a aby napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 €, a to „vzhľadom na skutočnosť, že porušenie základného práva sťažovateľa vlastníť majetok a tento majetok pokojne užívať nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu

deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu...“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľka prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu v sťažnosti označených práv rozsudkom okresného súdu č. k. 17 C 24/2011-95 z 1. marca 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

Pri prerokovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd vychádzal z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje

o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04, I. ÚS 447/2012).

Vzhľadom na to, že na preskúmanie rozsudku okresného súdu č. k. 17 C 24/2011-95 z 1. marca 2012 a postupu predchádzajúceho jeho vydaniu bol v prvom rade povolaný krajský (odvolací) súd, ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu bezprostredne preskúmať rozhodnutie súdu prvého stupňa v tejto veci, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (obdobne napr. III. ÚS 288/07, III. ÚS 208/08, III. ÚS 72/09).

II.2 K namietanému porušeniu v sťažnosti označených práv rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co/156/2012 z 28. júna 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a následne na nich založených právnych záverov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu

môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera jej účel a význam, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd napadnutým rozsudkom, a to aplikáciou § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. porušil jeho základné právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažovateľ však nenamieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ani ďalších ústavnoprocených princíпов.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplývalo z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princíпы vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1

dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Sťažovateľ však, ako už bolo uvedené, porušenie týchto základných práv nenamieta.

Ústavný súd nad rámec sťažovateľom navrhovaného petitu skúmal, či by za situácie, že by sťažovateľ namietal aj porušenie označených ústavnoprocených princípov garantovaných v čl. 46 ods. 1 až čl. 48 ústavy alebo v čl. 6 ods. 1 dohovoru, mohol vysloviť porušenie označených práv sťažovateľa (IV. ÚS 222/2011, vo výsledku aj I. ÚS 407/08).

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. k nehnuteľnostiam spravovaným ku dňu vzniku diaľničnej spoločnosti Slovenskou správou ciest, ktoré sú predmetom prechodu práv a povinností podľa tohto zákona a ktoré nemôžu byť súčasťou predmetu vkladu do diaľničnej spoločnosti z dôvodu nevyporiadania, prípadne nepreukázania vlastníckeho práva štátu k nim a ktorých užívanie je dané tým, že sú zastavané diaľnicami, vzniká v prospech diaľničnej spoločnosti dňom jej vzniku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je užívanie nehnuteľností.

Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 639/2004 Z. z. diaľničná spoločnosť je povinná vyporiadať vlastníctvo nehnuteľností uvedených v odseku 1 do svojho vlastníctva.

Podstatou námietok sťažovateľa je jeho tvrdenie, že zriadením vecného bremena podľa § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. *de facto* došlo k nútenému obmedzeniu jeho vlastníckeho práva bez toho, aby k tomu došlo v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme, na základe zákona a za primeranú náhradu. Následne okresný súd a krajský súd posudzovali nárok sťažovateľa len z pohľadu primeranej jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena napriek tomu, že sťažovateľ v priebehu konania zmenil právnu argumentáciu a svoj nárok odvodzoval z čl. 20 ods. 4 ústavy v spojení s § 128 ods. 1 a ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Argumentácia krajského súdu, ktorou odôvodnil svoj rozsudok, bola ale založená na inom právnom posúdení. Krajský súd na rozdiel od vyjadrení sťažovateľa, vyslovil existenciu práva na finančnú kompenzáciu ako náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vyplývajúceho priamo z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, a to dokonca bez potreby zakotvenia tohto práva predpisom nižšej právnej sily. S odkazom na závery okresného súdu sa krajský súd stotožnil aj s názorom okresného súdu, že sťažovateľom uplatnený nárok nespĺňal predpoklady nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, keďže diaľničná spoločnosť užívala predmetné nehnuteľnosti na základe daného právneho titulu. Sťažovateľovi tak podľa krajského súdu (v spojitosti s rozsudkom okresného súdu) neprislúcha opakujúci sa nárok na finančné plnenie, ale jednorazový nárok na finančnú náhradu za vzniknuté vecné bremeno, podliehajúci premlčaniu. Podľa krajského súdu vzniklo diaľničnej spoločnosti právo zodpovedajúce vecnému bremenu dňom jej vzniku (1. februára 2005) a v čase, keď ešte predmetná nehnuteľnosť nebola vo vlastníctve sťažovateľa. Sťažovateľ podal návrh na začatie konania na okresnom súde 14. februára 2011, teda až po uplynutí zákonnej trojročnej premlčacej doby odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka). Vo výsledku tak nárok sťažovateľovi nepriznal z dôvodu premlčania a vznesenej námietky premlčania.

Krajskému súdu možno vytknúť určité nepresnosti (napr. stotožnenie dátumu účinnosti zákona s dátumom vzniku diaľničnej spoločnosti) alebo určité nekonzistentnosti v odôvodnení napadnutého rozsudku, najmä čo sa týka jednoznačného popretia odplatnosti zákonom zriadeného vecného bremena na jednej strane a uznania existencie nároku na jednorazovú finančnú kompenzáciu na strane druhej, prípadne marginalizácie povinnosti uloženej diaľničnej spoločnosti vyporiadať vlastníctvo predmetných nehnuteľností v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 639/2004 Z. z. vyjadrením, že zákon za nedodržanie „*tejto povinnosti nestanovuje žiadnu sankciu ani následok*“ alebo obmedzenie prevoditeľnosti tohto majetkového nároku na jednorazovú finančnú náhradu. Bez ohľadu na to, či uvedené závery môžu obstať z hľadiska ústavnej konformity, je potrebné zdôrazniť, že tieto úvahy nezohrávali pre rozhodnutie vo veci samej žiadny význam. Pre rozhodnutie vo veci samej bolo rozhodujúce to, že sťažovateľ si svoj nárok neuplatnil v premlčacej dobe.

V tejto súvislosti ústavný súd osobitne poukazuje aj na to, že ani pre konanie pred všeobecnými súdmi, ani pre predbežné prerokovanie sťažnosti nebolo relevantné, či a akým spôsobom má diaľničná spoločnosť splniť svoju povinnosť vyporiadať nehnuteľnosti v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 639/2004 Z. z., a táto otázka môže byť predmetom iného konania pred všeobecnými súdmi. Rovnako nie je pre rozhodnutie významná ani tá námietka sťažovateľa, že *„Diaľničná spoločnosť skutočnosť, že dňom účinnosti zákona vzniká vecné bremeno k pozemkom sťažovateľa, sťažovateľovi neoznámila a teda nekonaním zmarila jeho právo na primeranú náhradu za zriadenie vecného bremena.“*. Napadnutý rozsudok krajského súdu v spojitosti s rozsudkom okresného súdu vychádza z toho, že vecné bremeno v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z. z. a právo jemu zodpovedajúce vzniklo priamo na základe zákona bez potreby osobitného notifikačného aktu vo vzťahu k sťažovateľovi.

Ústavný súd považuje podstatnú argumentačnú líniu obsiahnutú v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu za ústavne konformnú a za zodpovedajúcu doterajšej judikatúre ústavného súdu. Ústavný súd pokladá za potrebné najmä zdôrazniť to, že vo vzťahu k zákonu č. 639/2004 Z. z. a právnym následkom zriadenia vecných bremien podľa § 6 tohto zákona už uviedol, že ide o právne predpisy, ktoré z hľadiska svojho predmetu (obsahu) patria do sféry verejného práva a neriešia primárne úpravu občianskoprávných vzťahov súvisiacich so zriadením vecných bremien (uznesenia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 126/2010 z 18. marca 2010 alebo sp. zn. I. ÚS 211/2010 z 3. júna 2010). Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd aj v okolnostiach danej veci za ústavne konformný právny názor krajského súdu, podľa ktorého sa právne následky vecných bremien zriadených zákonom v otázke finančného vyporiadania medzi stranami majú posudzovať podľa Občianskeho zákonníka, a to bez ohľadu na to, či ide o jediný správny záver, resp. jediný možný výklad dotknutých ustanovení zákona č. 639/2004 Z. z.

Vo vzťahu k úvahám o otázke, či náhrada za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme vecného bremena, ktoré vzniklo zákonom neobsahujúcim jednoznačné vymedzenie finančného vyrovnania medzi účastníkmi, má charakter opakujúceho sa plnenia, resp. či môže ísť aj o jednorazovú náhradu, ústavný súd považoval názor, podľa

ktorého je finančná náhrada za zaťaženie pozemku vzniknutým vecným bremenom jednorazovou náhradou (napr. na základe § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, resp. judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 89/2008), za ústavne udržateľný (uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 227/2012 z 3. mája 2012). Ani okolnosti danej veci nevedú k opačnému záveru.

Podriadenie majetkového nároku v podobe jednorazovej finančnej náhrady premlčaniu tiež nevykazuje znaky prekročenia ústavne konformných možností výkladu pravidiel premlčania majetkových nárokov vyplývajúcich z Občianskeho zákonníka.

Podľa názoru ústavného súdu je namietaný rozsudok krajského súdu primeraným spôsobom odôvodnený a nemožno ho považovať za exces alebo za prejav aplikačnej a interpretačnej svojvôle konajúceho všeobecného súdu a ako taký ho nemožno kvalifikovať ako arbitrárny.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a obsahom základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu označených sťažovateľom neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci, najmä o návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2013